

Na temelju članka 154. Statuta Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Fakultet), Fakultetsko vijeće, na sjednici održanoj dana 17. srpnja 2007. godine, donijelo je

PRAVILA DOBRE AKADEMSKE PRAKSE PRI PISANJU, RECENZIRANJU I OBJAVLJIVANJU ZNANSTVENIH I STRUČNIH PUBLIKACIJA

Fakultet vjeruje da većina članova naše akademske zajednice već poznaje niže navedena pravila i upute te ih se pridržava. Međutim, Fakultet također čvrsto vjeruje da je strogo pridržavanje etičkih i profesionalnih načela presudno za uspješan znanstveni rad i napredovanje znanosti, pa jasno definiranje tih načela u pisanom obliku može samo biti na korist svim članovima akademske zajednice. Osim toga, pisana pravila i načela su zasigurno korisna mladim istraživačima i nastavnicima, mogu vrlo korisno poslužiti za poticanje rasprave o odgovornom obavljanju znanstvenog, stručnog i nastavnog rada u sklopu kolegija diplomatske i poslijediplomske nastave, a mogu služiti i kao koristan podsjetnik starijim i iskusnim istraživačima i nastavnicima.

Pri sastavljanju ovih pravila i uputa, Fakultet se osobito koristio sljedećim međunarodnim izvorima:

1. International Committee of Medical Journal Editors, Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. JAMA 277:927-934, 1997. (te novija verzija tog teksta na <http://www.icmje.org>)
2. Responsible conduct regarding scientific communication, First edition. Society for Neuroscience, 1998.
3. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH: Standard uredničkog rada i Etički postupnik za urednike (vidjeti na <http://public.mzos.hr>)

Ova pravila i upute se prije svega odnose na recenzirane (engl. peer-reviewed) članke u znanstvenim časopisima, no Fakultet vjeruje da su jednako vrijedna i značajna i za ostale oblike pisanja, recenziranja i objavljivanja u području biomedicine i zdravstva. Pisanje i objavljivanje izvornih znanstvenih članaka je jedna od temeljnih aktivnosti znanstvenika i nastavnika, a članovi Medicinskog fakulteta u tom procesu sudjeluju i kao autori i kao recenzenti i kao urednici (ili članovi uredništva) znanstvenih časopisa.

Pravila su razvrstana u 5 glavnih skupina, u odnosu na: (1) autore znanstvenih radova, (2) recenzente znanstvenih radova, 3) urednike znanstvenih časopisa, 4) pisanje i pripremu sažetaka za znanstvene skupove te 5) ostale oblike publicističke djelatnosti.

I. AUTORI ZNANSTVENIH ČLANAKA

Autori znanstvenih članaka su dužni: obavljati istraživanja u skladu s etičkim i profesionalnim načelima; pružiti točan prikaz korištenih metoda, dobivenih rezultata te relevantne znanstvene literature; te raspraviti značenje vlastitog istraživanja na objektivan način. Svi članovi Fakulteta, kad djeluju u svojstvu autora znanstvenih članaka, dužni su se pridržavati ovdje opisanih načela i pravila.

I.1. Fakultet potencijalne autore potiče da prvu formalnu publikaciju rezultata svojih istraživanja objave u obliku recenziranog članka u znanstvenom časopisu. Postupkom recenziranja primljenih rukopisa znanstvenih radova nastoji se osigurati objektivna evaluacija dotičnog rada i za autora rada i za buduće čitaoce. Česta posljedica postupka recenzije jesu određene promjene izvornog rukopisa, u rasponu od poboljšanog i jasnijeg teksta i grafičkog ili tabelarnog prikaza rezultata pa do obavljanja dodatnih eksperimenata ili promijenjene interpretacije rezultata. Zbog svega toga, radovi koji su objavljeni tek nakon prethodnog postupka recenzije u znanstvenoj zajednici vrijede više od ostalih oblika publikacija. To, naravno, ne znači da ostali oblici publikacija (npr. nerecenzirani članci, poster i sažeci na znanstvenim skupovima, materijali postavljeni na mrežnim stranicama, prikazi u medijima i za širu javnost) nemaju svoje specifične vrijednosti. Međutim, niti jedan od tih ostalih oblika publicističke djelatnosti ne može zamijeniti i nadomjestiti objavljivanje izvornih znanstvenih radova u časopisima s recenzijom.

I.2. Znanstvene članke treba pisati tako da se osigura maksimalna jasnoća i točnost informacija.

Izvorni znanstveni članci su temeljno sredstvo razmjene ideja, podataka i interpretacija u znanstvenoj zajednici. Nejasno i nesavjesno pisani članci nepotrebno opterećuju čitaoca (koji gubi vrijeme i energiju nastojeći shvatiti što je autor zapravo htio reći), a osim toga su vrlo podložni pogrešnom (nenamjeravanom) tumačenju. Nadalje, članci koji su relativno jasno i savjesno napisani, ali su nepotrebno dugi, oduzimaju mogući prostor za objavljivanje vrijednih priloga drugih autora.

I.2.1. Znanstveni članci moraju biti dobro organizirani i strukturirani, sažeti i pisani tako da je svaka dvosmislenost pri tumačenju svedena na najmanju moguću mjeru.

I.2.2. Autori članaka dužni su se striktno pridržavati Uputa za autore objavljenih u časopisu u kojem žele objaviti svoj rad.

I.2.3. Ako je to potrebno, autori mogu i trebaju zatražiti pomoć odgovarajućih stručnih osoba (npr. prevodioca, lektora, korektora) pri sastavljanju konačne verzije članka. Međutim, autori i nakon toga snose isključivu odgovornost za točnost i jasnoću konačne verzije teksta.

I.3. Autorstvo se mora temeljiti na značajnom intelektualnom doprinosu.

Čitatelji s pravom očekuju i pretpostavljaju da su sve osobe navedene kao autori određenog članka imale značajnu ulogu u izvođenju, opisivanju i tumačenju istraživanja opisanog u dotičnom članku. Zbog toga popis autora u naslovu članka ima važne i različite funkcije: on pokazuje tko je odgovoran za istraživanje i kome se mogu uputiti pitanja vezana uz to istraživanje; on služi kao mjerilo za ocjenu produktivnosti određenog autora pri zapošljavanju, napredovanju, dobivanju projekata i dodjeli nagrada.

I.3.1. Medicinski fakultet čvrsto vjeruje da autor članka može biti jedino osoba koja udovoljava svakom od sljedeća tri kriterija: (a) imala je značajan doprinos u osmišljavanju i dizajnu analize i interpretacije podataka, (b) sudjelovala je u pisanju članka i/ili reviziji i promjeni intelektualnog sadržaja članka, te (c) dala je suglasnost na konačnu verziju članka koja se šalje u časopis. (Ako je osoba, koja udovoljava svim mjerilima za uključenje u svojstvu autora članka, u međuvremenu preminula, takvu je osobu opravdano upisati u popis autora, uz naznaku u fusnoti da je riječ o preminuloj osobi).

I.3.2. Istraživače se snažno potiče i ohrabruje da međusobno dijele i razmjenjuju materijale kao što su laboratorijske kemikalije i reagensi, laboratorijske životinje i biološka tkiva. Međutim, pružanje i osiguravanje takvih materijala samo po sebi nije dovoljan i opravdan razlog za uključivanje dotične osobe u popis autora.

I.3.3. U člancima koje je pisalo više autora, nije moguće jednoznačno propisati pravila o redosljedu autora, jer se ta pravila razlikuju u različitim znanstvenim disciplinama, a i od časopisa do časopisa. Međutim, u biomedicinskim i srodnim područjima istraživanja je uobičajeno da se autori navode slijedom značajnosti njihovog individualnog doprinosa radu, uz iznimku da se glavni istraživač/voditelj projekta (engl. senior author) obično navodi kao posljednji.

I.3.4. Kad je popis i slijed autora članka jednom utvrđen, on se ne može mijenjati bez dopuštenja i suglasnosti svih (živih) autora. Iznimku od ovog pravila predstavljaju slučajevi u kojima je dokazano da je određeni autor počinio neki oblik znanstvene prijevare ili da nije ispunio svoje obveze kao autor.

I.3.5. Poželjno je u fusnoti kratko opisati ulogu i doprinos svakog autora u izvedbi i pisanju rada.

I.3.6. Za bilo koji dio članka, koji je ključan za glavne zaključke rada, mora biti odgovoran barem jedan autor članka.

I.3.7. U člancima koje je napisalo više autora, mora se jasno odrediti koji je autor odgovoran za korespondenciju (engl. «corresponding» author) zbog toga što je taj autor odgovoran za nadzor nad cijelim procesom publiciranja rada te za integritet konačne verzije članka. Taj autor preuzima odgovornost za: (a) uključivanje u svojstvu ko-autora svih osoba koje to zaslužuju i isključivanje svih koje to ne zaslužuju; (b) dobivanje suglasnosti svih ko-autora da pristaju biti navedeni kao takvi, te dobivanje njihove suglasnosti s konačnom verzijom rukopisa; (c) utvrđivanje da je doista dobiveno dopuštenje za citiranje/zahvalu osobama koje su u tom svojstvu navedene u članku (npr. za osobno pripćenje neobjavljenih rezultata, dostavu reagensa i drugih materijala, kritičke primjedbe na ranije verzije rukopisa i sl.); i (d) kontinuirano obavješavanje svih ko-autora o tekućem stanju rukopisa u postupku recenzije i objavljivanja, što uključuje i dostavu primjedbi recenzenata te preslik tiskane verzije rada.

I.3.8. Ko-autori su odgovorni za rad predan u časopis pod njihovim imenom, a trebaju biti upoznati s tekućim statusom rukopisa u postupku recenzije, uključujući i primjedbe recenzenata te narav svake moguće promjene rukopisa.

I.3.9. Ako je rukopis revidiran i ponovo dostavljen u isti časopis, ko-autore se mora tražiti da ponovo potvrde da i dalje žele biti ko-autori članka te da potvrde svoju suglasnost s promjenama rukopisa. Nadalje, ako je rukopis odbijen (ili povučen), a potom poslan na recenziju u drugi časopis, ko-autore se mora tražiti da potvrde svoju suglasnost čak i kad nije bilo bitnih promjena samog rukopisa rada.

I.3.10. Ko-autori imaju pravo svoje ime povući s rada u bilo kojem trenutku prije no što je rad prihvaćen za tisak. Međutim, nije dopušteno osobu brisati s popisa autora članka bez njezinog pristanka ili bez suglasnosti urednika časopisa u slučajevima u kojima se sumnja na moguću znanstvenu prijevaru. Kad je članak jednom prihvaćen za tisak, promjene autora moguće su jedino uz dopuštenje urednika časopisa.

I.4. «Počasno autorstvo» (engl. «honorary authorship») nije spojivo s objektivnom definicijom autorstva. «Počasni autor» je bilo koja osoba koja je u naslovu članka navedena kao autor, a nije ostvarila značajan intelektualni doprinos radu u smislu navedenom u članku I.3.1. U takve potencijalne «počasne autore» mogu se ubrojiti osobe: čije je sudjelovanje bilo ograničeno jedino na pribavljanje sredstava za financiranje istraživanja; osobe koje su čelnici odjela, odsjeka ili istraživačkih skupina a pritom nisu imale značajnu ulogu u planiranju i izvođenju istraživanja te pisanju članka; osobe koje su samo nadzirale prikupljanje podataka. «Počasno autorstvo» je oblik lažnog predstavljanja, jer implicira intelektualni doprinos koji zapravo nije postojao. Takvim postupkom se također iskrivljuje publikacijski opus osobe, pa time taj opus postaje manje pouzdana mjera produktivnosti te osobe. Štoviše, ako se pokaže da «počasni autori» zapravo nisu u stanju kompetentno raspravljati o svom navodnom radu, to baca loše svjetlo ne samo na te osobe, nego i na ostale ko-autore. Napokon, «počasni autori» i sami se izlažu nepotrebnom riziku – može se dogoditi da rad na koji su pripisani kasnije postane predmet istrage o znanstvenoj prijevari, a u tom slučaju i «počasni autor» će snositi odgovornost za dotični rad jednako kao i ostali autori.

I.5. Odsječak «Zahvale» (engl. Acknowledgements) je mjesto na kojem se primjereno može zabilježiti pomoć ili podrška koja zaslužuje priznanje, no nije dovoljna da jamči autorstvo članka. Tek manji broj osoba će se opravdano pojaviti u naslovu članka u svojstvu autora, no postoje mnogi drugi oblici doprinosa istraživanju za koje se dotičnim osobama može ili čak i mora odati priznanje na neki drugi, primjereni način. Uobičajeno mjesto za takva priznanja je odsječak rada pod naslovom «Zahvale». U tom odlomku je svakako primjereno navesti osobe koje su poklonile važne reagensne ili pružile tehničku podršku radu (npr. laboratorijski tehničari). U tom odlomku je uobičajeno i zahvaliti drugim znanstvenicima na idejama i kritičkim primjedbama u odnosu na ranije verzije rukopisa. Međutim, u takvom slučaju autori su dužni spomenutoj osobi pružiti mogućnost da odbije biti navedena u zahvalama, a razlog za to je jednostavan: čitatelji bi mogli zahvalu nekoj osobi na intelektualnom doprinosu protumačiti u smislu da ta osoba podupire zaključke rada, iako zapravo ne mora biti tako.

I.5.1. U fusnoti ili u odlomku «Zahvale» treba ukazati na intelektualne, tehničke i druge oblike pomoći drugih osoba, koje tim postupcima nisu stekle pravo da budu autori članka, ali zaslužuju priznanje i zahvalu.

I.5.2. Osobi koju se spominje u zahvalama mora se pružiti mogućnost da takvu zahvalu odbije prije no što članak bude prihvaćen za tisak.

I.6. Autori su dužni jasno opisati izvor financiranja svog rada/članka, te jasno istaknuti moguće postojanje sukoba interesa. Oni koji financiraju istraživanje s pravom očekuju da ih se *explicite* navede u zahvali, a tako objavljen podatak ustanovama koje financiraju istraživanja također služi za objektivnu evaluaciju učinka njihovog ulaganja. Štoviše, financijska podrška komercijalnih tvrtki može predstavljati potencijalni sukob interesa, a autori o tome moraju obavijestiti urednike časopisa, recenzente i čitatelje jer je svima njima to bitno pri procjeni objektivnosti objavljenog istraživanja. U financijsku potporu se ubrajaju i besplatni pokloni proizvoda kao što su laboratorijska oprema, lijekovi, kemijski reagensi i biološki materijali.

I.6.1. Autori su dužni u fusnoti ili u odlomku «Zahvale» *explicite* navesti sve izvore financiranja.

I.6.2. Autori su dužni, u popratnom pismu uredniku časopisa, jasno ukazati na bilo koji oblik svog angažmana koji bi mogao predstavljati sukob interesa. U to se ubraja: tekući (ili netom ugovoreni) angažman autora u svojstvu konzultanta za tvrtku koja financira istraživanje ili proizvodi opremu/materijale koji se u dotičnom istraživanju testiraju; financijski ili menadžerski interes u takvoj tvrtki; prava intelektualnog vlasništva na koja bi mogli utjecati rezultati objavljeni u dotičnom članku. Nakon što primi takvo popratno pismo, urednik časopisa ima pravo zatražiti da autori u fusnoti članka *explicite* opišu spomenute potencijalne sukobe interesa.

I.6.3. Autori moraju jamčiti da ne postoje ugovorni odnosi ili vlasnička pitanja koja bi mogla ograničiti diseminaciju rezultata njihovog istraživanja. To zapravo znači da bi se autori morali temeljito posavjetovati s nadležnim tijelima u svojoj ustanovi prije no što sklope ugovore koji bi mogli spriječiti ili neprimjereno usporiti/odgoditi publiciranje rezultata njihovih istraživanja. U svijetu je općenito prihvaćeno da financijski sponzori istraživanja imaju pravo na razdoblje kraće odgode (npr. 30 do 60 dana) tijekom kojeg mogu pročitati rukopis rada i pripremiti aplikaciju patenta. Međutim, nije prihvatljivo da znanstvenik koji je član akademske zajednice nekoj izvanjskoj organizaciji prepusti pravo veta na objavljivanje njegovih rezultata. Ako neko takvo ograničenje ipak postoji, autor je o tome dužan obavijestiti urednika časopisa. Nakon što primi takvu obavijest, urednik časopisa ima pravo odbiti tiskanje takvog članka.

I.7. Metode i materijale u radu treba opisati dovoljno detaljno da bi se drugim znanstvenicima omogućila evaluacija i replikacija rezultata rada. U znanosti je od presudne važnosti da drugi istraživači mogu objektivno ocijeniti i (ako to požeje) ponoviti nalaze nekog objavljenog rada. Time se omogućuje učinkovita uporaba resursa, jer jedan znanstvenik može nastaviti rad na temelju prethodnih rezultata drugog znanstvenika.

I.7.1. Znanstveni članak mora sadržavati dovoljno pojedinosti i citata drugih javno dostupnih izvora informacija (naravno, u obliku propisanom od strane dotičnog časopisa), da bi drugi kvalificirani znanstvenici bili u stanju evaluirati i replicirati objavljene rezultate.

I.7.2. Autori su u članku dužni jasno navesti izvore svih materijala i značajne opreme, a posebice onih materijala koji nisu komercijalno dostupni.

I.7.3. Autori su u članku dužni jasno navesti poznate, a neuobičajene, rizike pri rukovanju određenim kemikalijama ili opremom, odnosno primjeni određenih postupaka koje su koristili u svom istraživanju.

I.8. Autori su dužni drugim kvalificiranim znanstvenicima, za *bona fide* istraživačke svrhe, omogućiti pristup i korištenje jedinstvenih/rijetkih materijala korištenih u radu koji objavljuju. U određenim slučajevima, za replikaciju ili daljnju razradu objavljenih rezultata prijeko su potrebni materijali koji su teško dostupni. U takvim slučajevima, autori su dužni učiniti sve što je u njihovoj moći da takve materijale stave na raspolaganje drugim znanstvenicima – ako to ne učine, sami bitno umanjuju vrijednost svojih rezultata i svog rada.

I.8.1. Kad je članak objavljen, autori moraju biti spremni da u što kraćem roku drugim kvalificiranim znanstvenicima (za *bona fide* istraživačke svrhe) omoguće pristup materijalima koje su oni koristili u svom radu, a inače su teško dostupni ili nedostupni. To se osobito odnosi na materijale koje se može proizvoditi u dovoljnim količinama (npr. monoklonska protutijela, transgenični miševi, DNA probe i konstrukti), a ako je moguće i na druge materijale (npr. serumska protutijela). Pritom su drugi znanstvenici dužni platiti razboritu cijenu za troškove proizvodnje i transporta takvog materijala, ako to autor zatraži.

I.8.2. Spomenute materijale treba drugim znanstvenicima dostavljati bez neopravdanih ograničenja – primjerice, bez zahtjeva da se ne smiju koristiti za određene vrste eksperimenata. Isto tako, nije dopustivo da se dostava takvih materijala drugima postavlja kao uvjet za buduće autorstvo na njihovom radu («počasno autorstvo»).

I.8.3. Ova pravila vrijede jednako i za članove akademske zajednice i za one zaposlene u privatnom sektoru, osim kad osoba zaposlena u privatnom sektoru traži materijale koje potom namjerava koristiti za komercijalne svrhe. U takvim slučajevima, autori opravdano mogu zahtijevati da im takve osobe ili ustanove za dostavljeni materijal plate primjerenu (licencnu) naknadu.

I.8.4. Autori trebaju nastojati da takvi rijetki materijali ostanu dostupni i dulje vrijeme nakon objavljivanja njihovog članka.

I.8.5. Ako je to moguće, autori mogu sklopiti dogovor o distribuciji svojih rijetkih materijala posredstvom odgovarajućih međunarodnih tijela ili ustanova (banke podataka – npr. za DNK sekvence i sl.).

I.8.6. Općenito govoreći, urednici časopisa ne bi trebali prihvaćati objavljivanje radova prije no što im autori u pisanom obliku zajamče da omogućuju pristup i korištenje rijetkih materijala drugim kvalificiranim znanstvenicima u *bona fide* istraživačke svrhe.

I.8.7. Autori koji u svom radu koriste materijale koje su dobili iz drugih izvora također su dužni nastojati da iste materijale učine dostupnima i drugim istraživačima.

I.8.8. Naravno, postoje (rijetki) slučajevi u kojima je zajedničko korištenje rijetkih materijala praktički nemoguće zbog vremenskih, financijskih i sličnih opravdanih ograničenja. U takvom slučaju, autori su dužni objasniti okolnosti u popratnom pismu uredniku časopisa te iskazati spremnost da na svaki način drugima pomognu u stvaranju vlastitog materijala. Na temelju tih informacija, urednik časopisa će odlučiti prihvaća li rukopis u postupak recenzije.

I.8.9. Zbog određenih razloga, autori (a posebice oni iz privatnog sektora, čija istraživanja nisu financirana iz državnog proračuna) mogu tražiti da se na neki rok odgodi dostavljanje spojeva koji se razvijaju kao mogući lijekovi, tj. terapijski agensi. U takvom slučaju, autori su dužni u popratnom pismu uredniku časopisa objasniti okolnosti i definirati period odgode. Pored toga, autori mogu ponuditi dostavu blisko srodnog materijala (npr. analogni kemijski spoj). Na temelju tih informacija, urednik časopisa će odlučiti prihvaća li rukopis u postupak recenzije.

I.8.10. Ako urednik časopisa pribavi dokaze da se autori nisu pridržavali gore iznesenih pravila i uputa, on ima pravo odbiti objavljivanje bilo kojeg članka navedenih autora sve dok se ne isprave propusti i autori jasno dokažu da poštuju pravila i upute.

I.9. Autori su dužni svaku moguću pogrešku žurno ispraviti. Kad je članak objavljen, on zauvijek ostaje u znanstvenoj literaturi. Stoga se mora dobro paziti da članak u svakom pogledu bude točan i pouzdan. Ponekad se dogodi da se pogreške uoče tek nakon što je članak predan u postupak recenzije ili tek nakon što je tiskan i objavljen. U takvom slučaju mora se učiniti sve da se greška ispravi što je brže moguće. Naravno, mnogo je bolje da se takve ispravke obave prije tiskanja rada, jer naknadno tiskanje ispravaka doduše služi korisnoj svrsi, no nikad ne može u potpunosti eliminirati mogućnost da čitaoc pročita samo izvorni članak i pretpostavlja da je on točan, jer nije uočio naknadnu ispravku.

I.9.1. Autori su dužni uložiti svaki napor da osiguraju točnost svog članka, a njihova odgovornost u tom pogledu ne prestaje sa slanjem rukopisa rada na recenziju.

I.9.2. Ako se značajna pogreška otkrije nakon što je rukopis već poslan na recenziju, ili je članak u tisku, ili je već objavljen, autori su dužni odmah obavijestiti urednika časopisa i s njim utvrditi najbolji način za ispravljanje pogreške.

I.9.3. Ako po tom pitanju dođe do neslaganja među autorima članka, urednik časopisa je dužan odrediti što je pravilni slijed postupanja.

I.10. Svi dijelovi znanstvenog članka moraju biti podložni recenzentskom postupku. Kad je članak u časopisu označen kao recenzirani članak, podrazumijeva se da je svaki bitan dio tog članka odobren od strane recenzenata i urednika. To se odnosi i na materijal koji je modificiran, dodan ili izbačen nakon početne recenzije. Dakle, svaka naknadna promjena rukopisa može se obaviti samo uz suglasnost urednika časopisa, a po mogućnosti i recenzenata.

I.10.1. Ako je rukopis rada recenziran, vraćen autorima, pa ponovo dostavljen istom časopisu u revidiranom obliku, sve bitne promjene bilo kojeg dijela rukopisa autori moraju *explicite* opisati u pratećem pismu uredniku. To ne vrijedi samo za tekst, podatke, slike, tablice i citiranu literaturu, nego i za popis i slijed autora članka.

I.10.2. Sve bitne promjene, koje autori obave na špaltama (engl. proofs) nakon što im je članak prihvaćen za tisak, također se moraju jasno opisati i objasniti u popratnom pismu autoru.

I.11. Plagijarizam je nedopustiv i neprihvatljiv. Znanstvena publikacija predstavlja važan dio procesa kojim se uspostavljaju zaslužnost i prvenstvo za objavu eksperimentalnih rezultata i znanstvenih ideja. Plagijarizam je neetično objavljivanje pod vlastitim imenom (i bez navođenja pravog izvora) tekstova, eksperimentalnih nalaza, metoda ili ideja drugih osoba. Plagijarizam potkopava same temelje sustava kroz koji autori stječu zasluge i priznanja za svoj rad, pa time može

oštećenog autora potaknuti da prestane svoje podatke i ideje pravodobno dijeliti s drugima – a to je aktivnost ključna za napredak znanosti. Osim toga, plagijarizam ima potencijalno važne legalne implikacije za razvoj komercijalnih proizvoda i patentiranje.

I.11.1. Odgovornost je autora da *explicite* navede izvore svih ideja, rezultata ili metoda koje je preuzeo od drugih, osim onog što je općenito prihvaćeno kao opće znanje.

I.11.2. U većini slučajeva, primjeren izvor će biti drugi recenzirani izvorni znanstveni članak, a ne pregledni članak, poglavlje u knjizi ili knjiga. Kad se sekundarni izvor koristi kao nadopuna primarnom izvoru, treba ga kao takvog i jasno označiti (npr. «vidi i pregledni članak XY»). Autori su također dužni pravilno citirati i sažetke, prikaze sa znanstvenih skupova i seminara te materijale postavljene na mrežne stranice.

I.11.3. Autori u svom članku mogu koristiti informacije koje su dobili privatnim kanalima (npr. razgovorom, dopisivanjem, raspravom s trećim osobama) jedino uz izričito dopuštenje izvora tih informacija (a tu osobu se onda u članku mora citirati kao osobu koja je dala osobno priopćenje – engl. personal communication). Danas mnogi časopisi traže da se i za takav citat dostavi pisano dopuštenje izvora informacije.

I.12. Izmišljanje (fabriciranje) i namjerno krivotvorenje (falsificiranje) su nedopustivi i neprihvatljivi. Od presudne je važnosti da istraživači i drugi čitaoci mogu vjerovati u valjanost objavljenih podataka, jer se na tom povjerenju temelji razvoj i napredak znanosti, a tako se omogućuje i razvoj osobnih mišljenja te društvenih odluka i planova koji se oslanjaju na objavljene podatke. Izmišljeni ili krivotvoreni podaci zagađuju znanstvenu literaturu i jako umanjuju njezinu vrijednost za istraživače i ostale članove društva. Štoviše, takva nedjela ozbiljno potkopavaju povjerenje javnosti u odnosu na znanost.

I.12.1. U sažetcima, usmenim prikazima te znanstvenim člancima nije dopušteno nikakvo prikazivanje podataka koji nisu stvarno prikupljeni ili opaženi (izmišljanje podataka – fabrikacija), a isto tako nije dopuštena bilo kakva promjena podataka (krivotvorenje podataka – falsifikacija) osim u smislu matematičkih transformacija koje su općenito prihvaćene ili su jasno objašnjene u tekstu članka. To se odnosi ne samo na brojčane podatke, nego i na slike, kao što su mikrofotografije ili gelovi.

I.12.2. Ako se odgovarajućim statističkim testovima ili nekim drugim opće prihvaćenim kriterijem pokaže da neki podaci jasno odstupaju od drugih podataka istog tipa, dopušteno je takve podatke odstraniti iz izvorne baze podataka za analizu. No, tada je poželjno u rukopisu rada jasno navesti razloge za takav postupak.

I.12.3. Autori su dužni najmanje 3 godine (a po mogućnosti 5 do 7 godina) nakon objave članka čuvati sve podatke i analize vezane uz istraživanje objavljeno u članku, sažetku ili usmeno prikazano na znanstvenom skupu.

I.13. Sve podatke u članku treba prikazati tako da se mogućnost pogrešnog tumačenja svede na najmanju moguću mjeru. Nije dovoljno da znanstveni članak bude samo zaštićen od izmišljanja, krivotvorenja i plagiranja rezultata. Autori su također dužni svoje nalaze prikazati u takvom obliku da oni ne budu lako podložni pogrešnom tumačenju.

I.13.1. Autori su dužni svoje podatke prikazati u takvom obliku koji na najmanju moguću mjeru svodi mogućnost da će čitaoc pogrešno zaključiti o čemu je zapravo riječ, tj. što je točno u istraživanju otkriveno.

I.13.2. To je posebice važno kad autori koriste matematičke transformacije podataka ili kad grafički prikazi sadrže osi koje ne počinju u standardnom izvorištu (obično «0,0»).

I.13.3. Sve statističke testove mora se pri analizi podataka koristiti znalčki, uz jamstvo da su zadovoljeni svi uvjeti za primjenu dotičnog testa na taj skup podataka. Ako autori nisu dovoljno stručni i iskusni u primjeni statističkih postupaka, očekuje se da pomoć i savjet zatraže od odgovarajućeg eksperta.

I.13.4. U pravilu, kompletne genomske i DNK sekvence treba uključiti kao dio rada u kojem se taj materijal koristi. Do trenutka u kojem je rukopis predan u tisak, genomske i DNK sekvence morale bi biti pohranjene u bazi podataka koja je lako dostupna zajednici istraživača u biomedicini; u tiskanom radu morao bi biti naveden pristupni broj u bazi podataka za dotičnu sekvencu. Urednik časopisa trebao bi dopuštati iznimke od tog pravila samo u posebno opravdanim slučajevima.

I.14. Autori ne smiju duplicirati publikacije niti ih neopravdano fragmentirati. Znanstveni radovi ne bi smjeli biti niti duplicirani niti neopravdano fragmentirani. Prostor u časopisu je dragocjeni resurs stvoren uz prilično visoke troškove. Stoga su autori dužni taj resurs koristiti mudro i ekonomično. Osim toga, duplicirane publikacije mogu navesti čitaoca na pogrešan zaključak da je prethodno objavljeno istraživanje replicirano.

I.14.1. Nije primjereno da autori na recenziju u više časopisa istodobno šalju rukopis u kojem se opisuje u biti isto istraživanje.

I.14.2. Kad šalju rukopis rada na recenziju, autori su dužni urednika časopisa obavijestiti o postojanju bilo kojeg drugog tematski sličnog rukopisa koji je u postupku recenzije ili u tisku u nekom drugom časopisu, te objasniti odnos ta dva rukopisa i uredniku dostaviti preslik tog drugog rukopisa.

I.14.3. Autori koji razmišljaju o pripremi dva povezana rada trebali bi prije toga razmotriti bi li samo jedan kombinirani rad bio i bolje strukturiran i informativniji, a da pritom rukopis ne bude pretjerano dug.

I.14.4. U načelu, podatke se nikad ne bi smjelo objaviti u više znanstvenih članaka ako ih se može objaviti u jednom. Pritom se pod podacima misli na puni raspon eksperimentalnih zapažanja, od pojedinačne vrijednosti do cjelovite slike ili tablice, uključujući podatke i za kontrolnu i za eksperimentalne skupine.

I.14.5. Ako se autori odluče na recenziju poslati cjeloviti znanstveni članak (engl. full-length research article) koji proširuje i nastavlja prethodno objavljeni preliminarni prikaz (tzv. «communication» ili «letter») istog istraživanja, onda su urednika dužni obavijestiti o prethodnom preliminarnom prikazu te taj prikaz kao takav citirati u rukopisu tekućeg rada.

I.14.6. Ponekad je korisno u rukopis tekućeg rada uključiti ranije objavljene podatke o ispitaniku ili skupini, u cilju usporedbe. Ponekad je također korisno ranije objavljene podatke uključiti u rukopis kao dio skupa podataka koji se postupno uvećava i razvija tijekom longitudinalnog istraživanja. U takvim slučajevima, ponovljeni podaci moraju biti jasno označeni kao takvi, a prethodne publikacije s tim podacima moraju biti citirane u rukopisu.

I.15. Autore se potiče na neformalno priopćavanje rezultata i ideja. U znanosti se oduvijek prihvaća i potiče neformalno priopćavanje preliminarnih rezultata i ideja, na znanstvenim skupovima i u obliku sažetaka, prije objave recenziranog članka, jer je to u najboljem interesu znanstvene zajednice. Time se omogućuje brza razmjena informacija, no i autori dobivaju korisne povratne informacije, što im omogućuje poboljšanje konačne publikacije u časopisu s recenzijom.

I.15.1. Iako se autorima preporuča da prva formalna publikacija njihovih rezultata bude u časopisu s recenzijom (vidi članak I.1), autore se također potiče na neformalno priopćavanje preliminarnih rezultata i ideja. U tom smislu, neformalno priopćavanje uključuje prikaz materijala na znanstvenim skupovima, postavljanje materijala na kraće razdoblje na mrežnoj stranici, te razmjenu pred-publikacijskih verzija rukopisa rada.

I.15.2. Kad autori informacije priopćuju na neformalni način, bilo u tiskanom bilo u elektroničkom obliku, razborito je da jasno istaknu i točan status u odnosu na proces publiciranja rada i datum pripreme i/ili postavljanja informacije na mrežnu stranicu. Štoviše, autori moraju biti svjesni činjenice da nakon objave rada općenito sva izdavačka prava za cijeli tekst, tablice i slike prelaze na izdavača časopisa. Nakon toga, daljnja distribucija bilo kojeg dijela tog materijala u tiskanom ili elektroničkom obliku može se nastaviti samo uz dopuštenje izdavača.

I.15.3. Ovakvo neformalno priopćavanje preliminarnih rezultata istraživanja samo po sebi ne predstavlja zapreku za objavljivanje rada u časopisu s recenzijom (no, vidi članak I.15.4).

I.15.4. Fakultet je svjestan činjenice da brojni izdavači znanstvenih časopisa zagovaraju drugačiji pristup u odnosu na materijal koji je već bio priopćen na neformalni način. Primjerice, danas mnogi časopisi odbijaju uzeti u razmatranje materijal koji je prije toga bio distribuiran u elektroničkom obliku. Osim toga, ima recenzenata i urednika koji vjeruju da preopsežno prethodno priopćavanje rezultata umanjuje važnost formalne objave istih rezultata u tiskanom obliku.

I.15.5. Ako rukopis poslan u časopis sadrži, u cjelini ili jednim dijelom, materijal koji je prethodno prikazan u drugom kontekstu (bilo u tiskanom ili elektroničkom obliku na znanstvenom skupu), autori to trebaju jasno istaknuti na način propisan od strane časopisa, te pribaviti sva moguća potrebna dopuštenja za publiciranje tog materijala. Odgovornost za takvo citiranje snose i izvorni autor

prethodnog prikaza materijala i svi drugi potencijalni autori koji taj materijal žele iskoristiti pri pisanju rukopisa novog rada.

I.16. Autori ne smiju iznositi osobne napade na druge istraživače. U odlomcima «Uvod» i «Rasprava» znanstvenog članka, autori svoje rezultate povezuju s rezultatima objavljenim u prethodnoj literaturi. U tom procesu ponekad je opravdana kritika (pa čak i oštra kritika) rada drugog znanstvenika. Međutim, od presudne je važnosti za kolegijalnu narav znanosti da takva kritika bude iznesena na civiliziran način i da nikad ne uključuje napad na osobu drugog znanstvenika.

I.17. Autori se ne bi smjeli upuštati u bilo kakve rasprave s recenzentima o rukopisu koji je u postupku recenzije. Da se osigura nepristrana narav recenzije, taj se proces treba odvijati bez ikakvih interakcija između autora i recenzenata, osim indirektno, posredstvom urednika časopisa.

I.17.1. Komunikacija između autora i recenzenata mora se odvijati jedino posredstvom urednika ili pomoćnika urednika. Autori ne bi smjeli tijekom postupka s recenzentima raspravljati o rukopisu svog rada.

I.17.2. Autori i recenzenti morali bi se suzdržati od rasprave o radu i nakon što je završen postupak recenzije rada.

I.17.3. Autor si ni pod kojim okolnostima ne bi smio dopustiti da mišljenje recenzenta njegovog rada utječe na njegove buduće postupke u odnosu na tog recenzenta, uz jednu iznimku: autor ima pravo zatražiti od urednika časopisa da određena osoba ne bude određena za recenzenta njegovih idućih radova.

I.18. Prikazi publicističkog opusa istraživača moraju biti točni. Zapis publicističkog opusa autora, naveden u bibliografiji rada predanog na recenziju, ili naveden u njegovom životopisu, ili u prijavi projekta, vrlo često služi kao bitan pokazatelj i kvalitete i kvantitete znanstvenih dostignuća pojedinca. Netočnosti u tom zapisu mogu dovesti do neprimjerenog pripisivanja zasluga i priznanja. Osim toga, zbog takvih netočnosti drugi istraživači nepotrebno gube vrijeme tragajući za neprecizno citiranim člankom.

I.18.1. Kad autor citira vlastite publikacije ili rukopise, dužan je navesti točne reference za objavljene članke, odnosno točno navesti je li rukopis «predan na recenziju – submitted» ili je već u tisku («in press»).

I.18.2. Rukopis rada ne smije se prikazati kao predan na recenziju (submitted) ako zbilja nije poštom upućen ili dostavljen uredniku časopisa. Štoviše, naznaka «u tisku» («in press» ili «accepted») implicira da je autor primio službeni dopis od urednika časopisa u kojem se potvrđuje da je rad prihvaćen za tisak i da nisu potrebne dodatne korekcije ili promjene. Naznaka «objavljen rad» (published) znači da je članak već dostupan u arhivskom obliku (tiskanom i/ili elektroničkom).

II. RECENZENTI ZNANSTVENIH RUKOPISA

Postupak recenzije (engl. peer review) je ključni korak u procesu publiciranja znanstvenog rada, pa stoga i ključni korak u procesu istraživanja. Recenzentski postupak je bitna pomoć pri osiguravanju da objavljeni članci opisuju eksperimente koji se tiču važnih pitanja te da je istraživanje bilo dobro osmišljeno i izvedeno. Osim toga, recenzentski postupak služi promicanju takvog prikaza korištenih metoda koji je dovoljno detaljan da bi drugima omogućio ponavljanje (replikaciju) istraživanja; osigurava da su izneseni podaci jednoznačni i pravilno analizirani, te da se zaključci jasno temelje na podacima. Napokon, recenzentski postupak potiče pravilno citiranje ranije literature. Na sve te načine recenzentski postupak pruža osjećaj sigurnosti i autorima i čitaocima.

II.1. Znanstvenoj zajednici su prijeko potrebne temeljite znanstvene recenzije. Iako čitaoci znanstvene literature moraju u konačnici sami prosuditi o kvaliteti izvornog znanstvenog članka, sustav recenzija je iznimno vrijedan kontrolni i sigurnosni mehanizam. Prvo, on čitaocu pruža određeni stupanj povjerenja u odnosu na kvalitetu članka, a to je osobito važno u znanstvenim područjima koja čitaoc slabije poznaje. Drugo, ako su članci recenzirani, onda čitaoci gube bitno manje vremena na proučavanje radova koji ne udovoljavaju opće prihvaćenim standardima. Stoga je

vrlo bitno da recenzenti pažljivo i savjesno evaluiraju rukopise, a za to im je često potrebno nekoliko sati rada. Temeljita recenzija trebala bi objektivno ocijeniti sva obilježja rukopisa.

II.1.1. Recenzenti su dužni osigurati vrijeme potrebno za temeljitu recenziju rukopisa koji su pristali procijeniti.

II.1.2. Recenzent treba razmotriti kvalitetu i značajnost eksperimentalnog i teorijskog rada, potpunost opisa metoda i materijala, logičku utemeljenost interpretacije rezultata, te stil izlaganja obzirom na održavanje visokih standarda znanstvenog komuniciranja.

II.1.3. Recenzije trebaju sadržavati konstruktivne prijedloge za promjenu i popravak, prema potrebi uključujući i naznaku koje dijelove teksta treba osnažiti dodatnim citiranjem objavljene literature.

II.2. Temeljita recenzija mora sadržavati razmatranje etičke dimenzije rukopisa, a ne samo znanstvenog doprinosa. Iznimno je važno da se eksperimenti provode i opisuju na etičan način. Primarnu odgovornost za to snose autori, no recenzenti imaju ključnu ulogu u zaštiti i osiguravanju integriteta znanstvene literature.

II.2.1. Recenzent mora razmotriti etičke dimenzije rukopisa te urednika obavijestiti o svakoj sumnji na kršenje etičkih standarda u istraživanju i pisanju članka. Urednik je dužan o takvim primjedbama pravodobno obavijestiti autore.

II.2.2. Pitanja koja svakako treba razmotriti jesu: neetično postupanje s laboratorijskim životinjama i/ili ispitanicima; izmišljanje i krivotvorenje; neprimjerena analiza podataka; uporaba grafičkih prikaza koji čitaoce navode na pogrešne zaključke; dupliciranje publikacije; neprimjereno citiranje ili izostanak citiranja drugih istraživača (uključujući plagijarizam).

II.2.3. Recenzent treba od autora očekivati da su se uspješno pridržavali najviših akademskih standarda. Stoga je primjereno da recenzent komentira propust autora u citiranju relevantnih radova drugih znanstvenika – no, pritom si recenzent ne bi smio dopustiti da autorima prigovara kako nisu citirali njegove (recenzentove) radove.

II.3. Sve znanstvenike se potiče da prihvate zadaću recenzenta kad god je to moguće. Urednici znanstvenih časopisa svake godine primaju na recenziju stotine ili tisuće rukopisa. Proširiti odgovornost za recenziranje tih rukopisa na što širi krug stručnjaka važno je da bi se osigurala stručnost procjena u raznolikim disciplinama znanosti, kao i dovoljna raznolikost mišljenja; time se također smanjuje opterećenost znanstvenika koji marljivo prihvaćaju ulogu recenzenta.

II.4. Recenzenti trebaju ostati anonimni, osim ako upute za autore i recenzente izričito ne propisuju drugačije, te ako recenzent sam ne zatraži otkrivanje vlastitog identiteta. I autori i recenzenti dužni su se pridržavati načela povjerljivosti, no također biti svjesni da se različiti časopisi ne odnose na isti način prema tom načelu. Za većinu časopisa u području biomedicine i zdravstva nije uobičajeno otkrivati identitet recenzenta autorima, jer se općenito vjeruje da bi otkrivanje identiteta moglo nepovoljno utjecati na rad recenzenta. Međutim, isti časopisi redovito otkrivaju identitet autora recenzentima, jer se općenito vjeruje da ta informacija recenzentima omogućuje bolju procjenu kvalitete rukopisa. Primjerice, često je bitno znati ima li neki autor prethodno iskustvo u primjeni neke tehnike ili metode. Dakle, u recenzentskom procesu postoji određena neravnoteža raspodjele informacija, a zadaća je svih da spriječe negativni utjecaj te neravnoteže i na kvalitetu i na anonimnost recenzentskog procesa.

II.4.1. Recenzenti ne smiju s autorima komunicirati o rukopisu koji recenziraju. Isto tako, autori ne smiju o tome komunicirati s recenzentima (vidi članak I.17) nego sve svoje upute i primjedbe moraju uputiti uredniku časopisa. Ako autor ipak uporno nastoji o svom radu raspravljati s recenzentom, recenzent je o tome dužan obavijestiti urednika.

II.4.2. Urednici časopisa neće otkrivati identitet recenzenta za bilo koji članak, osim ako to izričito ne zatraži sam recenzent ili urednik dobije sudski nalog da to učini. Međutim, dobra je praksa da urednici svake godine u svom časopisu objave popis svih osoba koje su u toj godini služile kao recenzenti za razne rukopise dostavljene u taj časopis (vidi članak II.9.6.).

II.5. Recenzente treba birati na temelju njihove visoke kvalificiranosti te objektivnosti u odnosu na dotični rukopis rada. Vrlo često su najbolje kvalificirani recenzenti one osobe koje su aktivne baš u području istraživanja o kojem govori rukopis dostavljenog rada. Međutim, autori i urednici također moraju biti sigurni da će recenzenti biti nepristrani i objektivni. Zbog toga su recenzenti dužni urednika jasno obavijestiti o svakom stvarnom ili mogućem sukobu interesa u odnosu na rukopis koji im je upućen na recenziju, tj. u odnosu na autore tog rukopisa.

II.5.1. Ako se recenzent osjeća nedovoljno kvalificiranim da recenzira određeni rad, dužan je taj rad žurno vratiti natrag uredniku.

II.5.2. Potencijalni recenzenti su dužni urednika obavijestiti o postojanju bilo kojeg potencijalnog sukoba interesa u odnosu na dostavljeni rukopis, a također su dužni odbiti recenzentski posao ako vjeruju da će im postojanje sukoba interesa narušiti objektivnost. Primjeri sukoba interesa s takvim mogućim učinkom su: (a) rukopis je toliko tijesno vezan uz tekući rad potencijalnog recenzenta, da bi bilo vrlo teško izbjeći utjecaj čitanja rukopisa na rad samog recenzenta; (b) rukopis snažno podupire ili snažno pobija stavove i interpretacije samog recenzenta; (c) autor rukopisa je nedavno bio povezan s potencijalnim recenzentom u svojstvu mentora, studenta, suradnika ili djelatnika na projektu; ili (d) rukopis se odnosi na problem ili na organizaciju u odnosu na koje potencijalni recenzent ima financijski interes.

II.5.3. Ako recenzent dvojbi o tome hoće li mogući sukob interesa zbilja narušiti njegovu objektivnost, onda je dužan odabrati jednu od sljedećih mogućnosti: (a) žurno vratiti rukopis uredniku i objasniti razloge; (b) obavijestiti urednika o svojoj dvojbi te uredniku prepustiti da donese odluku; ili (c) objasniti uredniku mogući sukob interesa u posebnom, povjerljivom komentaru koji se dostavlja uz obavljenu recenziju.

II.6. Recenzije ne smiju sadržavati grube i nepristojne riječi i/ili izraze niti osobne napade na autore. Od recenzenta se ne očekuje da se uzdržava od kritičke prosudbe – štoviše, to je u najboljem interesu znanosti. Međutim, recenzenti svoje kritike moraju iznositi taktično. Grube i nepristojne riječi i izrazi te osobni napadi na autora/autore nisu prihvatljivi; takav pristup opravdano dovodi u sumnju i valjanost ostalih komentara i primjedbi recenzenta.

II.7. Recenzije moraju biti ne samo temeljite nego i pravodobne. Temeljne kvalitete dobre recenzije nisu samo njezina temeljitost i objektivnost, nego i pravodobnost dostave recenzije. Autorima je korisno dobiti povratne informacije u propisanom roku, osobito ako recenzent preporuča obavljanje dodatnih eksperimenata ili modifikaciju metode. Štoviše, prioritet znanstvenog otkrića – to jest, objavljivanje svojih nalaza prije no što drugi objave to isto – često je važan kriterij za ocjenu autorove produktivnosti (teško je nabrojiti vlastita izvorna otkrića ako zbog neopravdano dugih i/ili pristranih recenzija neprekidno gubite prioritet u objavljivanju tih otkrića, pa ispada da u svom radu samo potvrđujete/replicirate izvorna otkrića drugih).

II.7.1. Recenzentima se mora ostaviti dovoljno vremena da uspiju obaviti temeljitu recenziju. Međutim, i recenzenti su dužni dostaviti recenzije uredniku u propisanom roku. Za mnoge vodeće časopise danas je takav propisani rok 14 do 21 dan od primitka rukopisa (za cjeloviti članak) i pristanka na recenziju.

II.7.2. Ako recenzent primi rukopis u vrlo nepovoljnom trenutku (obzirom na vrijeme raspoloživo za temeljitu i savjesnu recenziju), onda je dužan žurno vratiti rukopis uredniku. Odnosno, recenzent može urednika upozoriti na moguću odgodu i predložiti novi datum do kojeg će obaviti recenziju; na uredniku je da taj prijedlog prihvati ili ne prihvati.

II.8. Recenzenti ne smiju koristiti informacije koje nisu javno dostupne, nego su sadržane jedino u rukopisu kojeg recenziraju, za promicanje vlastitog istraživanja ili osobnih financijskih interesa. Resursi prijeko potrebni za znanstveno istraživanje su ograničeni i uglavnom se dodjeljuju znanstvenicima za koje se vjeruje da su i najkreativniji i najproduktivniji. No, potom baš takvi autori svjesno i svojevolumeno predaju rukopis svog originalnog rada u ruke recenzentima prije no što za to mogu osigurati zasluženo priznanje i prepoznavanje. Stoga je od presudne važnosti da recenzenti ne zlorabe svoj povlašteni položaj, tako što bi nastojali za sebe iskoristiti prvenstvo pristupa još neobjavljenim novim idejama, metodama ili podacima.

II.8.1. Recenzenti ne smiju koristiti nikakve informacije, argumente niti interpretacije iz rukopisa koji recenziraju da bi unaprijedili vlastito istraživanje, osim ako te informacije već nisu postale javno dostupne kroz neki drugi izvor – npr. sažetak ili usmeni prikaz na znanstvenom skupu, drugi objavljeni članak ili ponudu na tržištu dionica.

II.8.2. Postoji jedna iznimka u odnosu na pravilo iz članka II.8.1.: ako neka informacija iz rukopisa kojeg je recenzent dobio na recenziju jasno pokazuje da recenzentovo vlastito istraživanje neće uroditi očekivanim plodom, bilo bi etično da recenzent prekine taj dio svojih istraživanja.

II.8.3. Recenzenti ne smiju kupovati ili prodavati dionice u poduzeću čiji proizvodi predstavljaju bitan dio materijala/predmeta istraživanja rukopisa koji recenziraju, sve dok rukopis ne bude objavljen ili informacija iz rukopisa postane na neki drugi način javno dostupna. Isto tako recenzenti ne smiju kupovati ili prodavati dionice u poduzeću koje je takmac onom poduzeću o čijim je proizvodima riječ u recenziranom i još neobjavljenom rukopisu.

II.9. Informacije sadržane u recenziranom rukopisu su povjerljive i ne smiju se dijeliti s drugim osobama. Zbog istih razloga zbog kojih je recenzentima zabranjeno izvlačiti osobnu dobit iz povlaštenog pristupa neobjavljenom rukopisu, to je zabranjeno i drugim osobama – što znači da su recenzenti te informacije dužni smatrati povjerljivima i prema rukopisu se odnositi kao prema povjerljivom spisu. Ako je za uspješnu recenziju doista prijeko potrebno zatražiti dodatno mišljenje, to se mora učiniti uz osobitu pažnju u odnosu na mogući sukob interesa i zaštitu povjerljivosti – i u skladu s politikom dotičnog časopisa.

II.9.1. Ni recenzenti ni administrativno osoblje koje je uključeno u postupanje s rukopisom, ne smiju o rukopisu raspravljati s drugim osobama niti im davati preslik rukopisa, osim ako urednik i recenzenti nisu zajednički odlučili da je potrebno zatražiti dodatno mišljenje treće osobe (za koju onda vrijede ista pravila povjerljivosti).

II.9.2. Ako recenzent zaključi da je prijeko potrebno dodatno mišljenje treće osobe, dužan je zatražiti dopuštenje urednika prije no što kontaktira tu osobu – ili još bolje, prepustiti uredniku da kontaktira tu osobu. Naime, samo urednik ima pristup bitnoj informaciji – možda su autori u popratnom pismu uredniku zatražili da baš ta treća osoba ne bude recenzent njihovog rada!

II.9.3. Ako recenzent ipak zatraži savjet drugih kolega, broj tih kolega treba biti najmanji mogući. Štoviše, recenzent je dužan te kolege upozoriti na sva pravila i stavove uredništva časopisa u pogledu povjerljivosti recenzentskog postupka, a posebice na pravila u pogledu mogućeg sukoba interesa.

II.9.4. Ako recenzent preslike rukopisa dijeli svojim mlađim suradnicima ili znanstvenim novacima, uz opravdanje da im to daje zbog njihove edukacije, recenzent čini jasan prekršaj načela povjerljivosti i ne bi smio dalje djelovati kao recenzent.

II.9.5. Ako u uputama časopisa ne piše drugačije, ili ako urednik ne odluči drugačije, osoba kojoj je rukopis izvorno dostavljen na recenziju snosi konačnu odgovornost za točnost recenzije i jamstvo da druge osobe nisu ugrozile integritet recenzentskog postupka.

II.9.6. Ako je izvorni recenzent zatražio dodatnu pomoć trećih osoba, dužan je pri dostavi recenzije uredniku jasno navesti imena svih tih osoba.

II.9.7. Recenzenti trebaju biti svjesni činjenice da rukopisi ostaju vlasništvo njihovih autora sve dok autori i izdavač ne potpišu ugovor o prijenosu izdavačkih prava (copyright).

III. UREDNICI ZNANSTVENIH ČASOPISA

Cijelim recenzentskim postupkom treba upravljati jedna odgovorna osoba, a to je u pravilu glavni urednik časopisa (koji također u pravilu djeluje kao predsjednik uredničkog odbora dotičnog časopisa). Urednik je dužan osigurati visoku kvalitetu svih radova prihvaćenih za tisak i objavljivanje te osigurati objektivnost i povjerljivost procesa recenzije.

III.1. Urednik časopisa sam snosi odgovornost za prihvaćanje ili odbijanje recenziranog rada. Primarna zadaća urednika (i uredničkog odbora) bilo kojeg časopisa jest da osiguraju da svi rukopisi budu evaluirani prvenstveno obzirom na važnost i kvalitetu opisanog istraživanja te relevantnost tog istraživanja za misiju časopisa.

III.1.1. Urednik može odbiti rukopis bez traženja dodatnih recenzija ako utvrdi da je rukopis: (a) neprimjeren po sadržaju ili formatu za dotični časopis; (b) vrlo slabe kvalitete; ili (c) nedovoljno signifikantan. Pri donošenju te odluke (koja se primarno temelji na prvotno dostavljenoj verziji rukopisa) urednik obično uzima u obzir i mogući učinak naknadnih zahvata, tj. mogućnost da se rukopis prepravi u prihvatljiv oblik.

III.1.2. Kad postoji sukob interesa (vidi članak I.6), urednik može zatražiti da autori u članku *explicite* objasne okolnosti mogućeg sukoba interesa prije no što članak bude upućen na recenziju ili prihvaćen za tisak.

III.1.3. Kad rukopis prođe prvu provjeru, od odgovornog i razboritog urednika se očekuje da izabere odgovarajuće recenzente i dostavi im rukopis rada.

III.1.4. Urednici trebaju izabrati recenzente koji posjeduju odgovarajuću razinu stručnosti i sposobnost objektivne prosudbe. Urednici također moraju osigurati da recenzenti točno shvate svoju zadaću i odgovornost, posebice u odnosu na povjerljivost i pravodobnu dostavu objektivne recenzije.

III.1.5. Urednici nisu dužni uzeti u ponovno razmatranje rukopise koji su jednom odbijeni. Međutim, urednik ima pravo autorima ponuditi priliku da odgovore na kritike recenzenata i dostave popravljenu verziju rukopisa. U tom slučaju, urednik autorima treba osigurati razuman (ali ograničen) rok za takve odgovore i popravke.

III.1.6. Urednik je dužan od autora očekivati primjenu visokih standarda u odnosu na citiranje odgovarajuće literature, uz naglasak na korištenju izvornih, recenziranih članaka kad god je to moguće. Međutim, urednici ne smiju poticati autore da citiraju članke objavljene u njihovom časopisu samo zbog toga da bi tako pokušali povećati citiranost i ugled vlastitog časopisa.

III.2. Urednici u načelu trebaju prihvatiti zahtjeve autora da određene osobe ne budu recenzenti njihovih radova. Postoje legitimni razlozi zbog kojih autori mogu tražiti da određene osobe ne budu recenzenti njihovih radova. Primjerice, dotična osoba može biti izravni suparnik autoru u području znanosti koje se brzo razvija, ili se ranije pokazala kao neprimjereno pristrana u odnosu na dotičnog autora.

III.2.1. Autori imaju pravo od urednika zatražiti da određene osobe ne budu recenzenti njihovog rada. Kad god je to moguće, urednik treba uvažiti takav zahtjev. Međutim, ako urednik vjeruje da je stručnost baš tih osoba ključna za primjerenu recenziju rukopisa, on ima pravo ipak imenovati te osobe za recenzente. U takvom slučaju (kad odluči izabrati recenzenta koje autori izričito ne žele), urednik treba potražiti savjet dodatnih recenzenata.

III.2.2. Autori imaju pravo u popratnom pismu uredniku jasno istaknuti da žele da im se rukopis vrati natrag, ako urednik ipak odluči dostaviti rukopis na recenziju osobama koje autori izričito ne žele za recenzente. Urednik je dužan poštovati taj zahtjev autora.

III.3. Urednici su dužni osigurati recenzentski postupak u kojem je pristranost svedena na najmanju moguću mjeru. Znanost može dobro napredovati samo kad su publikacije u časopisima s recenzijom utemeljene isključivo na kvaliteti i znanstvenoj važnosti radova te njihovoj relevantnosti za misiju dotičnih znanstvenih časopisa. To se odnosi na sve časopise, bilo da su njihovi izdavači neprofitne znanstvene organizacije, akademske institucije ili komercijalne tvrtke.

III.3.1. Urednik je dužan osigurati nepristrano razmatranje za svaki primljeni rukopis, prosuđujući kvalitetu rukopisa neovisno o osobnim karakteristikama autora. U takve irelevantne karakteristike autora ubrajamo: dob, narodnost, spol, pripadnost određenoj instituciji, državljanstvo, rasu, vjeru, umirovljenje, te spolnu orijentaciju.

III.3.2. Urednici trebaju od recenzenata zahtijevati da budu objektivni pri ocjenjivanju rukopisa.

III.3.3. Osim kad su u pitanju potpisani urednički članci (engl. Editorials), urednik je dužan na drugu osobu prebaciti odgovornost za obradu bilo kojeg rukopisa u odnosu na koji sam urednik ima potencijalni ili stvarni sukob interesa – primjerice, kad je autor rukopisa drugi (sadašnji ili raniji) član uredničkog odbora istog časopisa. Ili kad je autor rukopisa sam urednik ili njegov trenutni student ili suradnik; ili osoba blisko povezana s tekućim i prethodnim istraživanjima urednika; ili osoba povezana s financijskim interesima urednika (vidi i slične napomene za recenzente u članku II.5.1.).

III.3.4. Ponekad je primjereno da urednik autore obavijesti o svojim tekućim ili planiranim istraživanjima u određenom području, tako da se izbjegnu mogući nesporazumi o stvarnom podrijetlu urednikovih znanstvenih ideja.

III.3.5. Urednici moraju osigurati da se tijekom cijelog recenzentskog postupka poštuje intelektualna neovisnost autora i osigura prostor za argumentiranu raspravu o različitim mišljenjima.

III.4. U načelu, urednici ne bi trebali naručivati rukopise o specifičnim istraživanjima. Urednike se potiče da održavaju ili poboljšavaju kvalitetu svojih časopisa kroz temeljite i savjesne recenzije prispjelih rukopisa, kao i na druge načine (npr. osiguravanjem vrlo kvalitetnog formata časopisa). Urednici također nastoje često isticati misiju svojih časopisa. Međutim, kad urednik naruči određeni rukopis za svoj časopis, time ugrožava stvarnu (i percipiranu) objektivnost recenzentskog postupka – a osiguranje te objektivnosti je temeljna zadaća urednika.

III.4.1. Urednici imaju pravo naručiti stručna mišljenja ili tzv. editorijale. Međutim, oni ne smiju zatražiti dostavu specifičnog rada od specifičnog autora, jer u takvom slučaju stvara se dojam da će takav članak imati povlaštenu tretman u recenzentskom postupku. Urednici također nikad ne smiju sugerirati da se rukopis prihvati za tisak prije no što je dovršen recenzentski postupak (vidi članak III.5.4.).

III.4.2. Međutim, urednici smiju oglasiti svoj opći interes za određenu vrstu članka, te na druge načine promicati svoj časopis.

III.4.3. Ako za bilo koji rukopis dostavljen časopisu postoji drugačija urednička politika, to treba biti jasno istaknuto i objašnjeno u uputama za autore ili na drugom pogodnom mjestu u časopisu. Ako takva drugačija politika ne pogađa u negativnom smislu velik postotak objavljenih radova, urednike se potiče da u posebnoj fusnoti istaknu da za dotični članak vrijedi ta posebna urednička politika.

III.5. Urednici su dužni sve rukopise iste vrste podvrgnuti istoj vrsti recenzentskog postupka.

Ako se od čitaoca očekuje da vjeruju da su svi objavljeni članci zadovoljili standarde koje časopis propisuje, onda svi takvi članci moraju biti recenzirani na jednak način. Štoviše, zbog toga što se u znanosti posebna zasluga pripisuje osobi koja nešto prva otkrije i opiše, urednici se moraju truditi da svi rukopisi budu recenzirani i objavljeni s istim stupnjem hitnosti i pridržavanja rokova.

III.5.1. Urednici su dužni osigurati najbržu moguću recenziju za svaki dostavljeni rukopis. Isto tako, urednici trebaju nastojati da radove objavljuju kronološkim slijedom njihovog prihvatanja za tisak.

III.5.2. Kad je tiskanje publikacije odgođeno zbog nekog proizvodnog razloga – npr. autori nisu na vrijeme vratili špalte, ili postoje problemi s reprodukcijom slika i fotografija – urednik je dužan autore obavijestiti o odgodu i razlozima za odgodu.

III.5.3. Kad dođe do nepridržavanja u odnosu na gore spomenuta pravila (npr. kad se rukopis prebaci u «brzu liniju publiciranja» - engl. fast track), urednici su dužni u fusnoti uz članak jasno istaknuti kako se s tim rukopisom postupalo. Odnosno, urednici mogu u svom časopisu imati posebni odjeljak samo za takve radove.

III.5.4. Autore se ne smije uvjeravati da će ishod recenzije biti pozitivan, prije nego što je recenzentski postupak dovršen. Za dovršetak postupka potrebna je cjelovita i temeljita evaluacija rukopisa, u koju su obično uključena (uz urednika) dva ili više recenzenata (vidi članak III.1.3.).

III.6. Urednici su dužni autorima dostaviti pisano obrazloženje svojih odluka u odnosu na dostavljeni rukopis. Prijeko je potrebno da i znanstvena zajednica i svaki pojedinačni autor imaju najveće moguće povjerenje u urednički i recenzentski postupak. Zbog toga je prijeko potrebno da urednik autorima dostavlja pisana obrazloženja uredničkih odluka – obično uključujući i komentare recenzenata. Štoviše, takva povratna informacija često ima bitnu ulogu u poticanju dobre znanosti i budućoj pripremi kvalitetnijih rukopisa.

III.6.1. Urednik je dužan glavnom autoru rada dostaviti preslik komentara recenzenata.

III.6.2. Prije slanja komentara recenzenata autorima, urednik ima pravo izbrisati neprimjereno grube i nepristojne riječi/izraze ili osobne napade na autora u sklopu teksta recenzije. Urednik je dužan recenzenta obavijestiti o potrebi za takvom intervencijom. Postojanje takvih elemenata u tekstu recenzije ne bi trebalo utjecati na konačnu odluku urednika u odnosu na rukopis, no može ga potaknuti da zatraži dodatnu recenziju od treće osobe.

III.7. Sve osobe uključene u recenzentski postupak moraju s rukopisom postupati kao s povjerljivim dokumentom. Sve dok se rukopis ne objavi, urednici i članovi uredničkog odbora dužni su s rukopisom postupati kao s povlaštenim i povjerljivim dokumentom (vidi članke II.8 i II.9).

III.7.1. Neobjavljene znanstvene ideje, informacije, argumenti ili interpretacije, prikazane u dostavljenom rukopisu rada, niti urednik niti bilo koja druga osoba povezana s časopisom ne smiju koristiti za vlastito istraživanje ili za stjecanje osobne financijske dobiti. Međutim, ako informacije u rukopisu jasno pokazuju da neki dio istraživanja samog urednika vjerojatno neće uroditi plodom, bilo bi etično od strane urednika da prekine takva svoja istraživanja.

III.7.2. Niti urednik niti članovi uredničkog odbora i drugi djelatnici časopisa ne smiju otkrivati informacije o rukopisu u tijeku recenzije nikome osim službeno imenovanim recenzentima.

III.7.3. Međutim, kad urednik naruči ili na drugi način organizira predaju specifičnog rada, dužan je autorima ukazati na moguće postojanje drugog relevantnog rukopisa koji je u pripremi ili su ga na recenziju dostavili drugi autori. Primjerice, do takve situacije može doći prilikom pripremanja posebnog (tematskog) broja časopisa.

III.8. Urednik ima pravo otkriti ograničenu količinu informacija o radu koji je prihvaćen za tisak prije no što je rad zbilja objavljen u tisku. Naime, nakon što se rad prihvati za tisak, može proći više mjeseci prije no što on bude javnosti dostupan u elektroničkom ili tiskanom obliku. Međutim, u nekim je slučajevima vrijedno ubrzati diseminaciju cijelog članka ili dijela njegovog sadržaja – primjerice, kad članak sadrži informacije bitne za javno zdravlje i zdravlje naroda.

III.8.1. Nakon što je članak prihvaćen za tisak, razborito je da urednik i/ili urednički odbor objave informaciju o članku (ili neku informaciju iz članka) čak i prije no što članak bude fizički otisnut.

III.8.2. Uz iznimku naslova i imena autora, sadržaj članka ne smije se (u normalnim okolnostima) objaviti prije publiciranja rada u tiskanom ili elektroničkom obliku, bez prethodnog pristanka autora, osim ako takvo objavljivanje nije redovita politika časopisa, jasno opisana u uputama za autore.

III.8.3. Ako je uz dopuštenje autora moguće otkrivanje informacije prije samog publiciranja rada, onda urednik može dio članka ili cijeli članak (uključujući tablice i slike) objaviti kao «press release» ili pred-otisak (engl. advanced print) ili kao elektronički preslik rada.

III.8.4. U svakom od gore opisanih slučajeva, važno je da takva unaprijed otkrivena informacija bude dostupna široj javnosti. Selektivno i ograničeno otkrivanje informacija (npr. samo za kolege, prijatelje, rodbinu) nije dopušteno niti prihvatljivo.

III.9. Urednici su dužni ispraviti pogreške u radovima, uočene prije tiskanja i objavljivanja, odnosno objaviti ispravke ako su pogreške uočene tek nakon tiskanja i objavljivanja.

Nenamjerne pogreške mogu ostati neuočene sve dok članak već ne bude u tisku ili čak objavljen. Primjerice, nakon objave članka utvrdi se da je neki reagens manje specifičan no što se izvorno vjerovalo, ili da je mjerni uređaj zapravo bio netočan. Ponekad se prekasno otkrije i neke računske pogreške. Na mogućnost pogreške imaju pravo ukazati autor, recenzent, urednik ili bilo koja druga osoba (nakon objavljivanja rada). U takvom slučaju, urednik mora pažljivo utvrditi je li zbilja riječ o pogrešci. Ako postoji pogreška koja bitno mijenja neki vid članka, uredni i izdavač su dužni osigurati način za javnu ispravku (engl. correction) ili za povlačenje rada (engl. retraction).

III.9.1. Ako na postojanje pogreške uredniku ukaže neka druga osoba, a ne autor, urednik o tome mora obavijestiti sve autore što je prije moguće i zatražiti ispravak.

III.9.2. Ako pogreška može bitno utjecati na rukopis ili objavljeni članak, pogreška mora biti nekako ispravljena. Ako rad još nije objavljen, pogrešku treba ispraviti prije objave ili odgoditi tiskanje rada. Ako je rad već objavljen, onda se mora objaviti i izvješće o pogrešci i njezinoj ispravci u istom časopisu u kojem je objavljen i članak.

III.9.3. Kad se otkrije pogreška u već objavljenom radu, autori uvijek moraju dobiti priliku da odgovore i sami izvijeste javnost o pogrešci. Ako to autori ne učine pravodobno, onda urednik mora objaviti notu o ispravci pogreške, koju će napisati osoba po njegovom izboru.

III.9.4. Sve obavijesti o ispravkama ili povlačenju rada moraju u istom časopisu biti objavljene na istaknutom mjestu, te sadržavati kompletnu bibliografsku referencu izvornog rada ili sažetka. Te obavijesti također treba navesti u sadržaju časopisa i jasno istaknuti i označiti (npr. izrazima: erratum, retraction, ili apologia).

III.10. Urednici su dužni rješavati optužbe o mogućoj znanstvenoj prijevari i nedoličnom postupanju na najnižoj mogućoj organizacijskoj razini, no obično moraju u to uključiti ustanove u kojima je obavljeno dotično istraživanje. Ponekad se dogodi da su u rukopis predan na recenziju

namjerno uključene netočnosti i manipulacije, kao što je pogrešno prikazivanje podataka, necitiranje izvora ključnog pojma i sl. Takvi primjeri su mogući primjeri znanstveno nedoličnog postupanja i znanstvene prijevare. Urednici mogu sami obaviti početnu provjeru, bilo da je riječ o rukopisu u postupku recenzije, ili o radu u tisku ili o radu već objavljenom u njihovom časopisu. Međutim, urednici u pravilu ne raspolažu ni sredstvima ni ovlastima potrebnim za službenu provjeru optužbi. Ako urednik ne može sam relativno lagano riješiti taj problem, on je dužan o tome obavijestiti ustanovu u kojoj je istraživanje obavljeno, te zatražiti da ga ustanova izvijesti o konačnom ishodu eventualnih službenih provjera.

IV. SAŽETCI IZLAGANJA NA ZNANSTVENIM SKUPOVIMA

Prikaz nalaza istraživanja na znanstvenim skupovima može biti iznimno vrijedno sredstvo za brzu diseminaciju informacije te za dobivanje korisnih povratnih informacija prije objave samog rada. Takvim prikazima često prethodi publiciranje sažetka rada.

IV.1. Sažetke za znanstvene skupove treba pažljivo pisati. Zbirke sažetaka prikaza na znanstvenim i stručnim skupovima su jedan oblik znanstvenih priopćenja. Te sažetke mogu koristiti drugi znanstvenici pri planiranju vlastitih istraživanja, a mogu ih i citirati u recenziranim člancima. Sažetci su vrlo često široko diseminirani i ostaju pohranjeni u znanstvenim knjižnicama. Sažetke se najčešće mora dostaviti mjesecima prije početka znanstvenog skupa, a oni obično nisu podložni recenzentskom postupku. Zbog toga autori sažetaka snose punu odgovornost za odgovornu pripremu i pisanje sažetka.

IV.1.1. Uzevši u obzir prostorna ograničenja, autori sažetaka moraju se pridržavati istih standarda koji vrijede i za članke u znanstvenim časopisima, a ti se standardi odnose na autorstvo i zahvale, kao i na zabranu plagijarizma, krivotvorenja i izmišljanja rezultata.

IV.1.2. Opisi eksperimentalnih rezultata u sažetcima moraju se temeljiti na postojećim podacima.

IV.1.3. Autori u sažetcima ne smiju iznositi tvrdnje o podacima koji još nisu ni prikupljeni, a kamoli analizirani.

IV.1.4. Obzirom da je izostao formalni recenzentski postupak, autore se potiče da prije slanja sažetka zamole kolege da obave neformalnu recenziju sažetka.

IV.2. Kako ne postoji urednik, organizatori znanstvenog skupa trebaju zadužiti specifičnu osobu za nadzor nad procesom naručivanja i objavljivanja sažetaka te rješavanje problema koji se mogu pojaviti u tom procesu. Iako sažetci često ostaju nerecenzirani, svejedno je prijeko potrebno sastaviti jasne upute za njihovu pripremu i diseminaciju. Osim toga, moraju se uspostaviti standardi (i pratiti njihovo poštivanje) u odnosu na odgovorno postupanje pri pripremi i predaji sažetaka.

IV.2.1. Organizatori svakog znanstvenog skupa morali bi unaprijed odrediti specifičnu osobu koja je odgovorna za sastavljanje uputa za pisanje sažetaka te uputa za diseminaciju sažetaka. Osim toga, specifična osoba treba biti zadužena za odgovaranje na svaku moguću obavijest o pogreškama u sažetku ili optužbu za znanstveno nedolično postupanje.

V. PRIOPĆENJA IZVAN OKVIRA ZNANSTVENE LITERATURE

Treba poticati informiranje šire javnosti o znanstvenim dostignućima, kroz izravnu komunikaciju s publikom te kroz publikacije o rezultatima istraživanja, jer se tako javnost najbolje prosvjeđuje i upoznaje s korisnim posljedicama ulaganja proračunskog novca u biomedicinska istraživanja. Međutim, takva komunikacija s javnošću mora biti odgovorna i točna, uz uvažavanje edukacijske razine publike. U većini situacija, jedini primjeren slijed aktivnosti jest da se rezultat istraživanja prvo objavi u recenziranom znanstvenom članku, a tek potom na drugi način priopći i široj javnosti.

V.1. Znanstvenici trebaju širu javnost obavještavati o svojim idejama i rezultatima. Znanstvenike se potiče da s građanima raspravljaju o svojim idejama i rezultatima svojih istraživanja. Ta komunikacija se odvija na različite načine: kroz predavanja, tiskovna priopćenja, popularne članke i sl.

V.2. Materijali priređeni za popularnu literaturu moraju biti točni i trebali bi ih prije toga neformalno recenzirati kolege. Znanstvena terminologija je precizna i bitna za normalno obavljanje znanstvenih istraživanja, no često je pretjerano složena i posve nerazumljiva za širu publiku. Stoga se znanstvenike potiče da za širu javnost o znanosti govore jednostavnim jezikom, no još uvijek što je točnije moguće o određenoj temi ili predmetu.

V.2.1. Kad komuniciraju s javnošću izvan okvira znanstvene literature, istraživači se moraju pridržavati istih općih etičkih načela kao i kad pišu znanstvene članke. To se posebice odnosi na pravedno i primjereno citiranje rada drugih; na zabranu izmišljanja i krivotvorenja te plagijarizma; na pridržavanje načela autorstva; na dužnost da se javno obznani postojanje mogućeg sukoba interesa.

V.2.2. Znanstvenik ne smije javno obznani otkriće osim ako za njega ne postoji takva eksperimentalna, statistička i teorijska potpora da bi se na temelju te potpore mogla jamčiti publikacija u znanstvenoj literaturi (vidi članak 5.3).

V.3. Komuniciranje s javnošću izvan okvira znanstvene literature ne može biti nadomjestak za objavljivanje radova u znanstvenoj literaturi. Iako se znanstvenike izričito i snažno potiče na komuniciranje s javnošću o svojim idejama i nalazima, takav oblik komunikacije ili publicističke djelatnosti ne može biti nadomjestak za objavljivanje ideja i rezultata u recenziranim znanstvenim člancima. Štoviše, povjerenje javnosti u znanost može biti jako narušeno preuranjenim oglašavanjem navodnih nalaza za koje se kasnije pokaže da su netočni. Stoga je najbolji način komuniciranja s javnošću taj da se u javnosti govori jedino o znanstvenim otkrićima koja su prethodno objavljena u recenziranom znanstvenom članku.

V.3.1. U većini slučajeva, za znanost je najbolje da neki nalaz ili otkriće prvo budu objavljeni u recenziranom znanstvenom članku, a tek potom obznanjeni i široj javnosti.

V.3.2. U nekim situacijama autor može zaključiti da će brža diseminacija nalaza njegovih istraživanja biti od najveće koristi za javno dobro i građanstvo. Tada se mora posebno dobro paziti da zaključci koje se priopćava javnosti budu čvrsto poduprti činjenicama i nalazima. Ako dotični rad još nije bio podvrgnut formalnom recenzentskom postupku, čvrsto se preporuča da neformalnu recenziju izlaganja/priopćenja obave kolege.

V.3.3. Ako objavljivanje rezultata u javnim glasilima/medijima prethodi objavljivanju recenziranog članka u znanstvenom časopisu, prikaz eksperimentalnog rada i rezultata treba što je prije moguće pretvoriti u rukopis i dostaviti na recenziju u odgovarajući znanstveni časopis.

V.3.4. Znanstvenici moraju biti svjesni činjenice da pretjeranim iznošenjem informacija o svojim rezultatima istraživanja u javnosti i medijima mogu ozbiljno ugroziti publiciranje vlastitih rezultata u nekom znanstvenom časopisu (no, vidi i članak I.15).

Ova Pravila stupaju na snagu osmoga dana od objave na oglasnoj ploči Fakulteta.

Broj: 01-70/174-2007
Zagreb, 18. 07. 2007.

Dekan:

Prof. dr. sc. Nada Čikeš

Ova Pravila su objavljena na oglasnoj ploči Fakulteta dana 30.07.2007. godine.